

Asia: VN/11312/2022

Lausuntopyyntö maanteiden toiminnallisen luokituksen päivitystä koskevasta arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Olisiko tiesuunnitelma asianmukainen tapa päättää maantien toiminnallisesta luokasta?

Tärkeää on, että tieverkko liikennejärjestelmän yhtenä keskeisenä osana muodostaa valtakunnallisesti yhtenäisen ja eheän toiminnallisen verkon.

SKAL näkee, että erityisesti valtakunnallisesti merkittävän ja maakuntia yhdistävän keskeisen verkon osalta (käytännössä lähtökohtaisesti valta- ja kantatiet) päätöksenteon tulisi tapahtua riittävän ylätasolla ja tähän liikenne- ja viestintäministeriön asetus antaisi hyvät mahdollisuudet. Erityisesti keskeisen valtakunnallisen verkon osalta myös pysyvyys ja pitkäjänteisyys on ensiarvoisen tärkeää, sillä nämä luovat toimintaympäristöön ennakoitavuutta.

Mikäli toiminnallisesta luokittelusta päättäminen siirretään kokonaisuudessaan tiesuunnitelmalla tehtäväksi, on huolehdittava, että tehtävä on varsinkin siirtymävaiheessa riittävästi resursoitu eikä rahoitusta ja resursseja jouduta tähän työn ottamaan tienpidosta. Samoin eri sidosryhmien riittävästä kuulemisesta tieverkon kokonaisuuden näkökulmasta on pidettävä huolta.

Mitä mieltä olette esitetystä suunnitelmasta toiminnallisen luokituksen päivityksen toteuttamiseksi?

Tieverkkoa tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena ja osana muuta liikennejärjestelmää, jonka tarkastelun tulee luoda pohja maanteiden toiminnallisen luokituksen arvioimiseksi.

Esitetty viisiportainen malli päivityksen toteuttamiseksi on sinällään selkeä, mutta SKAL näkee, että päivityksessä tulisi lähteä liikkeelle valtakunnallisesta kokonaiskuvasta, jota tarkennetaan alueellisilla

näkökulmilla. Näin myös olisi paremmin vältettävissä riskit, että tieverkosta muodostuu pirstaleinen kokonaisuus.

Tarkastelussa tulisi myös varmistaa pitkämatkaisen liikenteen toimintaedellytykset, joihin lähdetään yhteensovittamaan alueellisia ja seudullisia tarpeita erityisesti keskeisten pitkämatkaisen liikenteen väylien osalta.

Muut huomiot

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman yhdeksi toimenpiteeksi on kirjattu maanteiden toiminnallisen luokituksen päivittäminen vastaamaan nykytarpeita ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteita.

SKAL pitää erittäin arvokkaana, että päivitystyössä huomioidaan myös katu- ja yksityistierajapinnat, jotta maantiestä tieliikenteen infrakokonaisuuden yhtenä osana muodostaa eheän ja tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Maantieverkon toiminnallisen luokituksen päivitystyö on tarpeen, sillä mm. toimintaympäristön muutosten seurauksena tieverkon luokittelu ei enää vastaa kaikilta osiltaan nykytilannetta ja -tarpeita.

Toiminnallisen luokituksen yhtenä lähtökohtana nostetaan perustelumuistiossa esille tien liikenteellinen merkitys, jonka arvioinnissa keskeisiä tekijöitä ovat muistion mukaan mm. matkojen ja kuljetusten pituus, suuntautuminen ja tarkoitus. Tässä arviointityössä yhdeksi keskeiseksi kysymykseksi nousee se, mitä liikennettä painotetaan niissä tilanteissa, joissa eri liikennetyyppien näkökulmasta tarve ja tien rooli poikkeavat toisistaan. Jokin tie voi olla hyvinkin keskeinen väylä pitkämatkaiselle valtakunnalliselle tavaraliikenteelle, mutta henkilöliikenteestä pääosa voi olla paikallista tai seudullista.

Absoluuttisina liikennemäärinä tarkasteltuna henkilöautoliikenne on lähes aina määräävä, mutta onko kokonaisliikennemäärä tarkoituksenmukainen ohjaava tekijä tieverkon luokituksessa ja kehittämisessä, kun samaan aikaan henkilöliikennettä halutaan ohjata kestäviin kulkumuotoihin, eri kulkumuodoilla tapahtuvaan joukkoliikenteeseen, kaupunkiseuduilla pyöräilyyn jne. Tavaraliikenteessä ei sen sijaan kovinkaan laajassa mittakaavassa tieliikenteelle ole vaihtoehtoja.

Joillakin tieyhteyksillä merkittäväkin valtakunnallisen tavaraliikenteen määrä voi jäädä pieneen rooliin, mikäli tiellä on paljon paikallista/seudullista henkilöautoliikennettä. Ja toisaalla, jossa kokonaisliikennemäärä on vähäisempi, voi tien rooli valtakunnallisena väylänä nousta vahvastikin esille vastaavalla valtakunnallisen tavaraliikenteen määrällä. Tähän asiaan SKAL toivoo kiinnitettävän erityistä huomiota toiminnallisia luokkia arvioitaessa.

Muistiossa todetaan, että mm. kunnossapitoluokat eivät määräydy toiminnallisen luokituksen perusteella. SKAL yhtyy näkemykseen, että toiminnallisista luokista poikkeavan tärkeysperusteen tulee olla keskeinen peruste tien kunnossapidon, ylläpidon ja kehittämisen näkökulmasta, samoin kuin mm. tielle sallittavien liittymäratkaisujen osalta.

Muistiossa myös todetaan, että tien palvelutaso määräytyy mm. sen aseman perusteella valtakunnallisella runkoverkolla, liikennemäärällä ja alueellisilla tarpeilla. Toisaalta todetaan, että ”tienkäyttäjät (kuten kansalaiset ja elinkeinoelämä) voivat odottaa tietyn tasoisten kriteerien täyttymistä tietyllä verkon osalla sen perusteella, millaisen palvelutason verkon osasta on kyse.” Herää kysymys, mistä tienkäyttäjä tietää millaisen palvelutaso(luokan) tiellä hän liikkuu, koska tien toiminnallinen luokka ei tätä kerro ymmärrettävistäkään syistä. Tämä kysymys on tärkeä mm. reitin valinnassa ja -kuljetusten suunnittelussa, ja korostuu entisestään digitalisaation ja liikenteen automaation edetessä. Mikäli tien palvelutasoa ei ole pääteltävissä olemassa olevasta avoimesta datasta, voi tulevaisuudessa yhä enemmän digitaalisia välineitä ja automaation keinoja hyödyntävä liikenne ohjautua kovin erikoisille reiteille. Kysymys onkin, tarjoaako tien toiminnallinen luokka riittävän tiedon reittien suunnittelun ja automatisoituvan ajamisen tarpeisiin ja navigaattoreiden optimaalisen ja toivotun kaltaisen reittisuunnittelun pohjaksi.

Tätä problematiikkaa on myös arviomuistiossa nostettu esille ja todettu että ”maanteiden palvelutasosääntelyn tarkentamista ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa toiminnallisen luokituksen päivityksen yhteydessä” ja ”automaation tarpeisiin vastaavien teiden luokittelun laatimiseen ei ole vielä riittävästi tietoa”.

SKAL näkee kuitenkin, että liikenteen ja logistiikan digitalisaatioon kohdistuu merkittäviä kehittämispaineita jo tällä hetkellä. Asioita tulee viedä konkreettisemmalle tasolle, ja tämänkaltaisiin näkökulmiin tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Monien digitalisaation keinojen hyödyntämisen perustana on kattava tietopohja.

Kojo Janne
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry